SPIS TREŚCI

Lucyna Wojtasiewicz
Wprowadzenie 7

Przedmowa 9

Bohdan Gruchman, Franz Walk
Polityka komunalna jako wyzwanie dla Europy 11

Część I. Szczebel lokalny i proces jednoczenia Europy

Wolf Henning
Polityka europejska a polityka komunalna 33

Sven Baer
Polityka komunalna na Węgrzech. Uwarunkowania prawne na szczeblu lokalnym 52

Bernd Schürmann
Polityka komunalna w Republice Estonii. Warunki prawne na szczeblu lokalnym 70

Tanja Buchwald
Współpraca ponadgraniczna na szczeblu komunalnym. Niemiecko-polski Euroregion Pomerania 80

Carsten Frege
Zasady wspierania rozwoju regionów w Europie 92

Część II. Obszary działania komunalnej polityki rozwoju

Boris Petzold
Zadłużenie wschodnioniemieckich gmin z powodu kredytów na inwestycje społeczne 105

Andreas Müller
Procesy decyzyjne w polityce komunalnej.
Poprawa efektywności działania administracji 120

Thomas Weidmann
Warianty reformy administracyjnej.
Prywatyzacja administracji publicznej 141

Martin Rethmann
Konsekwencje nowego ustawodawstwa o gospodarkce
odpadami w Niemczech. Stan i perspektywy 163

Christina Koch
Problemy oczyszczania ścieków w Brandenburgii 178

Christian Lichtward
Komunalna polityka mieszkaniowa 191

Corinna Kennel
Konflikty priorytetów w zakresie planowania lokalnego.
Suwerenność gmin w zakresie planowania
i ochrona środowiska 203

Wolf Henning
Nowe modele polityki oświatowej. „Mała szkoła
podstawowa" w Brandenburgii 216

Część III. Polityka komunalna i regionalna w Polsce

Tadeusz Mrzygłód
Ośrodki wzrostu w Polsce 235

Ewa Nowińska
Ocena sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy Słubice
na tle Euroregionu Pro Europa Viadrina 241

Joanna Wachowska
Obecna sytuacja społeczno-gospodarcza w regionie
szczecińskim oraz jego szanse rozwoju w świetle
koncepcji utworzenia Specjalnej Strefy
Ekonomicznej (SSE) w Świnoujściu 264

Marzena Majchrzak
Restrukturyzacja i modernizacja rolnictwa jako warunek
integracji Polski z Unią Europejską 280

Marcin Lorych
Powstanie, działalność i etapy rozwoju drogowego przejścia granicznego w Kostrzynie nad Odrą 292

Kamila Picher
Specjalne strefy ekonomiczne jako nowy współczynnik restrukturyzacji gospodarki kraju 301

Agnieszka Kieszkowska, Anna Zgoła
Polityka proinnowacyjna państwa i regionu. Metody wspierania przedsiębiorczości 313

Katarzyna Kowala, Martin Willke
Problemy współpracy euroregionalnej 329

Anna Wąsowska
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego na terytorium Polski. Zasady tworzenia i warunki funkcjonowania 339

Autorzy opracowań 353

WPROWADZENIE

Niniejszy tom stanowi drugą z kolei pozycję rozpoczętego w roku 1995 cyklu prac prezentujących wyniki badań i studiów prowadzonych podczas semestru letniego 1996 roku studentów i pracowników Akademii Ekonomicznej w Poznaniu.

Tom poświęcony jest studium porównującym gospodarki pogranicza polsko-niemieckiego. Studia te są fragmentem szerzej zakrojonych badań prowadzonych przez Centrum Badania Gospodarki Regionalnej Akademii Ekonomicznej w Poznaniu nad rozwojem zachodnich regionów Polski w procesie jednoczącej się Europy. Wykonaliśmy je w ramach projektu badawczego PBZ 4807 pt. „Określenie warunków rozwoju zachodnich obszarów przygranicznych Polski na przykładzie województwa gorzowskiego", realizowanego na zlecenie wojewody gorzowskiego ze środków Komitetu Badań Naukowych.

Lucyna Wojtasiewicz

PRZEDMOWA

Już od kilku lat Instytut ds. Polityki Komunalnej i Rozwoju Kraju oraz Akademia Ekonomiczna w Poznaniu zajmują się wspólnie problemami procesu transformacji w państwach Europy Środkowej i Wschodniej.

Prezentowany zeszyt jest wynikiem badań nad różnymi dziedzinami polityki komunalnej, które zasługują na uwagę szczególnie ze względu na swe znaczenie ponadgraniczne.

W skład prezentowanego zeszytu weszły prace powstałe dzięki osobistemu zaangażowaniu studentów. Zamieszczono w nim opracowania zawierające wyniki wymiany doświadczeń zarówno w czasie ostatnich obu semestrów, jak i w ramach już tradycyjnie organizowanego polsko-niemieckiego uniwersytetu letniego w Lubniewicach koło Gorzowa.

Wybierając za przedmiot wspólnych badań tematykę pt. „Zasoby komunalne i regionalne w rozwoju kraju", studenci Wydziału Nauk Politycznych Wolnego Uniwersytetu w Berlinie oraz studenci Akademii Ekonomicznej w Poznaniu dostosowują się do obecnych trendów.

Z tego punktu widzenia istotną sprawą jest to, by przez ekonomiczne, społeczne, ekologiczne i prawne aspekty uwzględniać obecnie w komunalnej i regionalnej polityce rozwoju również nasilające się procesy globalizacji. W związku z tym ważne jest więc wzmocnienie wewnętrznych przesłanek rozwoju, tj. regionalnych i lokalnych tendencji rozwojowych, by mogły stawić czoła tendencjom globalnym.

Autonomia gminna jest z reguły zagwarantowana przez normy prawne państw. W rzeczywistości gminy stoją jednak w całej Europie przed poważnymi problemami finansowymi, które ograniczają autonomię lokalną.

Polityka komunalna nie jest najwyższym celem politycznym instytucji europejskich, chociaż istnieją liczne programy jej wspierania, także ze strony Unii Europejskiej. Problemy występują jednak w przypadku projektów o wymiarze ponadgranicznym, ponieważ z reguły wspierane są tylko zamierzenia wewnątrz Unii Europejskiej.

Organizatorom zależało na pokazaniu różnych rozwiązań po przełomie w 1989/1990 roku, początkowo odnoszących się wyłącznie do rozwoju gmin i regionów w Niemczech Wschodnich oraz Polsce, a które niekoniecznie można zastosować w innych krajach Europy Środkowej i Wschodniej. W odniesieniu do tych

ostatnich zamieszczono w pracy przykładowo uregulowania odnoszące się do polityki komunalnej na Węgrzech i w Estonii. Obecnie odbywa się dyskusja na temat komunalnej reformy terytorialnej i administracyjnej w równym stopniu w Niemczech i w Polsce, przy czym należy zwrócić uwagę, że w każdym kraju federalnym RFN istnieją odrębne uwarunkowania prawnokonstytucyjne dla polityki komunalnej. W Polsce Rada Ministrów rozważa obecnie dwa modele, przy czym jeden z nich odnosi się do dwustopniowego podziału administracyjnego kraju, a drugi rozpatrywany jest jako model trzystopniowy.

Strona polska pracuje obecnie nad wdrażaniem nowych instrumentów regionalnej polityki gospodarczej. Wśród nich znajduje się także tworzenie specjalnych stref gospodarczych. Przez restrukturyzację zasobów ekonomicznych w takich strefach usiłuje się stworzyć trwałe podstawy rozwoju komunalnego i regionalnego. Dla Polski ważną rolę w tym procesie odgrywają również spółki z kapitałem zagranicznym. W szerszym ujęciu chodzi o to, aby umożliwić celową, proinwestycyjną politykę państwa i regionu oraz tą drogą polepszyć jednocześnie szanse przystąpienia Polski do Unii Europejskiej.

Bohdan Gruchmann/Franz Walk
listopad 1996